

## **ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Кардинальні зміни в життєдіяльності суспільства, пов'язані з введенням воєнного стану в Україні, спонукають переглянути пріоритети у визначенні освітніх завдань, переосмислити питання формування життєвої компетентності особистості через призму реалій сьогодення. Власне, за твердженням І. Ялома, каталізатором переоцінки життєвих цінностей часто є переживання екстремального досвіду, пов'язаного із загрозою власній безпеці, руйнуванням базової системоутворюючої системи, що фіксується у багатьох під час війни. Зокрема, загострюється центральний екзистенційний конфлікт між бажанням жити і страхом померти, потребою у структурованості буття, наявності чіткої системи життєвих координат і руйнуванням вже існуючої внаслідок воєнної агресії, що може породжувати екзистенційний вакуум. Тож важливо особливу увагу приділити формуванню життєвої компетентності особистості в нових реаліях. Під життєвою компетентністю розуміють специфічну здатність, яка дає змогу ефективно розв'язувати проблеми, що виникають в реальних ситуаціях життя [3, 106]. Нові виклики і випробовування, що виникли у процесі життєздійснення в умовах війни потребують уміння орієнтуватися і здатність критично осмислювати обставини, що складаються, приймати рішення в умовах дефіциту часу і оперативно реагувати на швидкозмінні події.

Життєва компетентність передбачає також вміння збалансовувати біологічні ритми (свою активність, сон, апетит, стан, настрій, працездатність) із соціальними ритмами (почуттям відповідальності, усвідомленням необхідності чогось, звичним розкладом, обов'язками і правами) [4, 8]. Особливо актуальним питання збалансування біологічних і соціальних ритмів є в сучасних реаліях, коли сигнали повітряної тривоги спонукають виконувати необхідні дії, спрямовані на убезпечення свого життя, що суттєво впливає на звичний життєвий уклад, здатність відновлювати свої сили і можливість спланувати свою діяльність.

У структурі життєвої компетентності особистості виокремлюють такі основні виміри, як метаантропологічний, індивідуально-особистісний,

ситуативний і соціальний [5, 11]. У сучасних умовах важливо, щоб особистість не тільки ефективно розв'язувала нагальні життєві проблеми і убезпечила своє життя та життя близьких, необхідним є переосмислення свого становища і спрямування зусиль на пошук свого місця в новій системі координат. Тому завданням сучасної педагогіки є визначення завдань, спрямованих на створення сприятливих умов для самоактуалізації й самореалізації особистості в нових реаліях, задоволення її вітальних і духовних потреб.

Як стверджує І. Єрмаков, особистість, яка формується, повинна сама себе створити, осмислити власне життя, оволодіти мистецтвом життєтворчості. Життєтворчість сприяє самостійному вибору особистістю стратегії життя, розробці життєвих планів і програм, вибору та використанню засобів, необхідних для реалізації індивідуального життєвого проекту. Відповідно до засад педагогіки життєтворчості здобувачі освіти стають співтворцями нових моделей освіти ХХІ ст., глибше осмислюють своє життя, навчаються для того, щоб оволодіти мистецтвом життєтворчості, мистецтвом бути [2]. Тому важливо спрямувати зусилля педагогів на переосмислення життєвих цінностей здобувачами освіти, сприяти побудові життєвої траєкторії розвитку з урахуванням сучасних реалій.

На думку П. Горностая, підвищення життєвої компетентності особистості неможливе без віднайдення втраченого (або обмеженого чи не набутого) сенсу буття. Допомогти особистості знайти, для кого, або для чого жити - це означає, що потреби в самореалізації знайдуть своє русло в необхідній формі активності і не лише наповнять радістю існування, а й допоможуть розвинути необхідні уміння та здібності для розв'язання інших важливих життєвих задач [1]. При допомозі особистості у пошуку себе у нових реаліях за основу можна взяти підхід екзистенційного психотерапевта В. Франкла, який виокремлював три форми сенсоутворюючих цінностей: це цінності творчості, цінності переживання і цінності ставлення. Важливо щоб особистість була спрямована на реалізацію свого потенціалу на благо інших і країни в цілому, на відчуття повноти і радості людського існування у його неповторності і заняття гідної позиції стосовно обставин, що склалися.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Горностай П. Життєва компетентність в умовах обмеженості життєвого світу. URL: <http://gorn.kiev.ua/publ14.htm>
2. Єрмаков І. Педагогіка життєтворчості: орієнтири для ХХІ століття. URL: <http://library.rehab.org.ua/ukrainian/logop/erm>
3. Життєва компетентність особистості: Науково-методичний посібник / За ред. Л.В. Сохань, І. Г. Єрмакова, Г. М. Несен. К.: Богдана, 2003. 520 с.

4. Концепція національного виховання. Схвалена Всеукраїнською педагогічною радою працівників освіти 30 червня 1994 р. *Рідна школа*. 1995. №6. С. 18 – 25.
5. Степаненко М.Д. Життєва компетентність особистості: концептуальні засади та соціальні виміри: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд.. філософських наук 09.00.03. Х., 2006. С. 11 – 13.

**УДК 371.3**

*Дем'янюк А. В.*

*кандидат економічних наук,  
доцент кафедри освітології і педагогіки,  
Західноукраїнський національний університет*

### **ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ**

Вплив факторів зовнішнього і внутрішнього характеру має беззаперечні наслідки навищу освіту, як відкрити педагогічну систему. Освітні трансформаційні процеси є складним явищем в контексті фундаментальних наслідків, оскільки виступають основою устрою будь-якої держави. Руйнування та деградація у сфері вищої освіти призводять до негативних наслідків у всіх інших інститутах держави. Тому надзвичайно важливим й актуальним є здійснення інноваційної освітньої діяльності у вищій освіті з метою забезпечення трансформації як освітньої, так і всіх інших сфер життєдіяльності держави.

Інноваційною освітньою діяльністю у системі освіти доцільно визначати діяльність, яка спрямовується на розроблення й використання у сфері освіти результатів наукових досліджень та розробок. Освітніми інноваціями важливо виокремлювати такі, як новостворені (застосовані) або вдосконалені освітні, навчальні, виховні, психолого-педагогічні та управлінські технології, методи, моделі, продукції, освітні, а також технічні рішення у сфері освіти, які сприяють істотному підвищенню якості, результативності та ефективності освітньої діяльності. Розроблення інновацій в освітній діяльності включає [3]:

– опис та обґрунтування запропонованих ідей та підходів, їх чітке і повне розкриття, а також визначення очікуваних результатів від їх впровадження;

– перевірку ефективності запропонованих ідей та підходів через проведення експерименту або реалізації інноваційного освітнього (науково-педагогічного, науково-психологічного, психолого-педагогічного) проекту.